

— Ako vam ne plača, morate tožiti. Plače ne morete izgubiti, ker plače spadajo na prvo mesto, če je posestvo še tako zadolženo.

Č. J. v S. Imam najemnika, ki pa noče ven, ker nimava nič pismenega. Ali ga ni mogoče ven spraviti, ko mi dela tak nored? — Ker nimate nič pismenega, velja splošni odpovedni rok. Odpovedati morate pa sodnijsko. Ob sobotah dopoldne vam sodišče to brezplačno napravi.

V. K. v Č. Če koljem tele doma, kaj moram napraviti? — Za svojo rabo ga lahko zakoljete. Če hočete meso prodajati, morate to občini prijaviti in mora meso ogledati mesooglednik. — Kaka je pri vas občinska pristojbina za to, pa nam ni znano.

I. G. v J. Sv. K. Ali zadosuje pobotnica, ki jo sam napišem, za zemljeknjžni izbris? — Ne zadosuje. Vaš podpis mora kot pravilen potrditi ali notar ali sodišče. Notar bo nekaj računat. Pri sodišču morate imeti dve priči, ki ju sodišče pozna, da ste res vi. Kolek tudi nekaj plačate.

Konec dveh cesarstev.

Mehika po odkritju in do novejšje dobe.

Današnja Mehika je sosedna država Združenih ameriških držav.

Odkrili so Mehiko Španci leta 1517. Dve leti za tem se je izkrcal v Veracruz Cortez, se polastil mehikanskega glavnega mesta in kralja Aztekov Montezume, katerega je prisilil, da je priznal špansko nadvlado. Tedaj je bila Mehika obljubena od dveh visoko kulturnih indijanskih narodov: Aztekov, ki so bivali po planotah, in od naroda Maya, ki je posedal polotok Yucatan. Prvotno so Azteki pregnali Corteza, a se je povrnil kot deželni glavar, ki je Mehiko popolnoma podjarmil Špancem. Od leta 1540 je nosila Mehika ime »Nova Španija«, katero so plenili državni odposlanci in zasebniki. Koristi domačinov so edinole zastopali misijonarji in med temi najbolj »oče Indijancev«, dominikanec in škof Las Casas (1474—1566). Radi neprestanega in večstoletnega tlačanja je prišlo v letih 1808—1811 do osvobodilnega gibanja.

Boji za svobodo.

V baš kar omerjenih letih pričenja Mehika, kakor tudi druge španske ameriške države, za lastno politično zgodovino in s proglavitvijo neodvisnosti od Španije. C vohoditev je bila proglašena s slovesnim vhom Avguštna Iturbide v mehikansko glavno mesto dne 27. septembra 1821. Iturbide se je pustil dne 21. julija 1822 kronati za mehikanskega cesarja ter se je nazval Avgustin I.

General Santa Anna, ki je igral važno ter močno vlogo v mehikanski politiki, se je uprl prvemu cesarju in ga je tudi prisilil, da se je odpovedal prestolu. Prvo mehikansko cesarstvo se je razblinilo po nekaj mesecih in bilo zamenjano z republiko.

Od republike do zopetnega cesarstva.

Ustava Mehike iz leta 1824 je bila ustvarjena po vzoru severnoameriške. Leta 1829 je zgubila Španija zadnjo oporo v republiki. Neprestni boji med strankami, spremembe predsednikov,

politikujoči generali itd., vse to je povzročilo, da so se zavzele: Francija, Anglija in Španija z oboroženo silo na Mehiko. Ko ni mogel mehikanski voditelj Benito Juarez v sredini minulega stoletja zadovoljiti mehiških upnikov, so sklenile zgoraj imenovane države, da stavijo Mehiki dne 24. novembra 1861 takozvani ultimatum.

Kljub temu, da so sklenili: Francozi, Angleži in Španci glede usode Mehike poseben medsebojni sporazum, si vendar niso bili v mehikanskem vprašanju edini.

Vladar Francije Napoleon III. je opletel s svojimi visokoletečimi načrti ves tedajni svet. Pretežno je bila Mehika zadolžena v Švici in Francozi so se potegovali za švicarske koristi. Istočasno pa je bila Francija proti oslavitvi Mehike in to radi tega, da bi lažje zajezila širjenje Združenih držav Severne Amerike. Francozi niso ločili v Mehiki političnih momentov od gospodarskih — med tem, ko je bilo za Anglijo celotno mehikansko vprašanje izključno gospodarskega značaja. Španci pa so zahtevali, da se vzpostavi v Mehiki monarhija, ki bi bila seveda popolnoma odvisna od Španije.

Mehikanci sami pa so stopili v ožje stike z Belgijo, Avstrijo ter Španijo. Na dnevni red je prišla kandidatura Maksimilijana avstrijskega za mehikanski prestol. Dne 8. decembra 1861 je priplulo pred mesto Veracruz združeno: angleško, francosko in špansko brodoge. Španci in Angleži so se pobotali z Mehikanci, Francozi pa so zasedli dne 10. marca 1863 s svojimi izkrcanimi četami glavno mesto. Poseben mehikanski kongres je ponudil Maksimilijanu mehikansko krono, katero je ta sprejel v svojem gradu Miramar pri Trstu.

Konec drugega cesarstva.

Monarhistično navdahnjenih Mehikancev je bilo v resnici presneto malo. Maksimiljan sam pa ni bil v stanu, da bi bil ustanovil ter organiziral liberalno-monarhistično stranko. V kratkem času je postal popolnoma odvisen od francoske milosti. Radi vmešavanja Francozov v ameriške zadeve je posegla vmes še Severna Amerika. Po uspehih pogajanjih med Francijo in Združenimi državami so odpoklicali Francozi svoje čete iz Mehike. Radi popolnega osamljenja je bil Maksimiljanov položaj nevzdržen in Juarez je postal zopet gospodar v deželi.

Francija je svetovala Maksimiljanu, naj se odreče prestolu, pa ni ubogal. Umaknil se je v trdnjavo Queretaro, kjer se je moral predati Juarezovi premoči. Ujetega cesarja je postavil Juarez z generaloma Miramonom in Mejo pred vojno sodišče, ki je obsodilo trojico na smrt. Smrtna obsodba je bila izvršena pred 65 leti dne 19. junija 1867.

Tudi drugo mehikansko cesarstvo so bile te kratke, a bridke — sanje!

Raznoterosti.

Devet let v votlem hrastu. Pred kratkem so odkrili še mlado gospo, ki je prebivala čisto sama v gozdu v votlem

hrastu v bližini vasi Alsandjak pri maloazijskem mestu Smyrna. »Rojena sem na Romunskem«, je pripovedovala samotarka. »Ob koncu svetovne vojne so zasedle našo vas nemške, avstrijske ter turške čete. Srečala sva se z mladim turškim poročnikom, v katerega sem se smrtno zaljubila. Ko je on zapustil selo, sem mu sledila tudi jaz v Smyrno, kjer sva srečno skupaj živela sedem let. Mož se je zapletel v nekdo zaroto in me je zapustil. Iz obupa sem zbežala v gozd. Od taistega časa bivam v temle votlem hrastovem deblu in nisem videla do danes žive človeške duše. Zapuščam skrivališče le v noči in se preživljam z jagodami. Imam edino željo: Pustite me tudi za bodoče — samo.«

Krave bodo nosile očala. V severni Rusiji so začeli delati zanimive poskuse z naočniki pri govedih. Praksa je namreč pokazala, da vsako leto po zimi izgine, oziroma zaide veliko število goved, ker ne morejo kljubovati ostremu vetru, ki jim piha v oči. Naočniki pa ščitijo govedo in mu omogočajo, da ostane v bližini čred, ki ostanejo tudi čez zimo na prostem. Izkušnja je pokazala, da se krave navadijo na naočnike prav tako lahko kakor konji. Sčasoma sploh ne občutijo, da nosijo naočnike. Naočniki ščitijo govedo tudi pred snežno slepoto, ki se na severu rada pojavlja in povzroči pri govedih dostikrat velike izgube, ker si živali ne znajo pomagati.

Zeppelin na eno tirnico. Sovjetski pilot ing. Grohovskij je zgradil nov tip Zeppelina na tračnicah, ki se bistveno razlikuje od tega vozila nemškega izvora. Grohovskega Zeppelin vozi s hitrostjo 350 do 375 km na uro, torej skoro 50% hitrejši od nemškega. Gonilno silo za vožnjo proizvajata dva stroja po 750 konjskih sil, ki sta nameščena spredaj in zadaj. Posebnost ruskega Zeppelina je ta, da bo tekkel samo po eni tirnici, med tem ko nemški Zeppelin teče po dveh tračnicah. Za ravnotežje bo skrbel posebna naprava pod vozom, ki napravi 3000 obratov v minuti. Zeppelin bo oskrboval zvezo med Moskvo in Leningradom. Gradbeni stroški za to progo znašajo 4 milijone rubljev. Grohovskij je dal svoj izum na razpolago fondu za socijalistično obnovo Rusije.

Črni uradniki in oficirji v Združenih državah Severne Amerike. Socijalni položaj črncev v ameriških Združenih državah se je znatno zboljšal od zadnje državljanske vojne. Že nekaj let je zamorcem dovoljeno, da smejo obiskovati oficirske šole. Ku-Klux-Klan organizacija, ki hujska v Ameriki proti zamorcem, izgublja vedno bolj na veljavi. Novejšega datuma je nastavitev črncev v državnih službah in pri občinah. V splošnem gospodarskem dvigu po državljanski vojni so prejeli črnči še celo volilno pravico in s tem so odstranjeni zadnji preostanki nekdanjega suženjstva. Kako visoko se je povzpelo črno pleme v socijalnem oziru tekom desetletij, nam dokazuje Čikago. Ustanovitev tega velemesta leta 1831 gre nazaj na zamorca Janeza de Laible, ki si je pozidal prvo hišo. Dokler ni bilo suženjstvo v polnem teku, je prišlo le malo črncev v Čikago, ki je